

Ауафытәыѡса изинқәа Зегъеицырзеигъшу Адекларация

Алагалажәа

Дызустзаалак, ауаатәыѡсатә таацәара иалахәу ихәтыри, иара иузиқәымтхо имоу изинқәеи, ахақәитреи, аиашареи, адунеижәларбжъаратәи атынчреи шыағас ишрымоу хшыѡзышьтра азуа,

иара убас ауафы изинқәа ратәамбареи хырѡаа рымтареи, ламыс змоу дарбанзаалак изымычхаша агыгшәыгратә хымѡагъгашья ақынза ауафы дышнанагахьо еилкааны, насгъы ауафы иажәеи идунеихәагъшышьеи дрықәитны, ашәареи амамзаареи дыдмыргәақуа – адунеи иахьабалак абри афызә агъстәзаара агътцара ауафы зегъ иреихәу игәыбрақәа ишыруакыу хшыѡзышьтра азуа,

иара убас, ауафы аңьамыгъеи ахәуреи иаартны дырғамгылар ада царта имамкәа ақынза инамгараз, ауафы изинқәа азакуан амчра иамыхьчар ада гъсыхәа шықам хшыѡзышьтра азуа,

иара убас ажәларқәа реиѡызара аизхазыгъара ацхыраара шағыхыу хшыѡзышьтра азуа,

иара убас Еиду Амилағқәа Реиғәкаара иалахәу ажәларқәа ауаф ихадароу изинқәеи, ипатуи, ауаф ихәтара аҳаракыреи, хатцеи гъхәыси зинла реиқарареи – абарт зегъ рахь ирымоу агәрагара рыгъкагъта ақны ишыақәрғәғәаны ауаажәларратә ғиареи ауаф еиха ахақәитра иманы игъстәзаара аиғьтәреи иацхраарц шырызбаз хшыѡзышьтра азуа,

иара убас еилахәу ахәынтқаррақәеи Еиду Амилағқәа Реиғәкаареи рус еицурала,

зегъ еицырзеигъшу ахатыреикэтцареи ауафытэыѡса изинқәеи ихадароу
ихақәйтқәеи рымѡагъгара иацхраарц ахырызбаз хшыѡзышьтра азуа,
иара убас арт азинқәеи ахақәйтқәеи еицеигъшны зегъ рзы аилкаареи, рхы
иадыртцаз абри аус анагзареи атцак ду шрымоу хшыѡзышьтра азуа

Ассамблеиа Хада

ирыланахәоит ауафытэыѡса изинқәа Зегъеицырзеигъшу Адекларация,
ажәларқәеи ахәынтқаррақәеи зегъы зынагзара реазыршәо хықәкык ахасабала
иахәагъшны, дарбанзаалак ауаѡи, аилазаара иарбан хуҭазаалакгы абри
Адекларация рхы иархәаны, атцарадырра алартцәара амѡала абарт азинқәеи
ахақәйтқәеи хатыр рықәтцара иацхраауа, еиуеигъшым амилаттәи,
жәларбжьаратәи апрогрессивтә усхкқәа рынагзарала, иахьабалк, Еиду
Амилатқәа Реиҕкаара иалахәу ахәынтқаррақәа рыкнеигъш, урт рнапатцака икоу
атәылақәа ирықәнхо ажәларқәагы еицырзеигъшны ирыдыркыларц,
иагынарыгзаларц азы.

Ахәтач 1

Дарбанзаалак ауаѡы дшоуп ихы дақәйтны. Ауаа зегъ зинлеи патулеи еикароуп.
Урт ирымоуп ахшыѡи аламыси, дара дарагъ аешьеи аешьеи реигъш еизыказароуп.

Ахуҭач 2

Дарбанзаалак ауаѡы абри Адекларация ирыланахәо азинқәеи ахақәйтқәеи зегъ
имазароуп, милаҭлеи, хатцалеи гъхәыслеи, бызшәалеи, хылҭшьҭралеи, динлеи,
маллеи, матцуралеи, нхарҭа тыгълеи дунеихәагъшышьәалеи, цәагъшшәахәылеи
дызҭазкуазаалак.

Иара убас дахьықәнхо атәыла аполитикатә, азинтә, ма Адунеижәларбжьаратәи астатус зеипҭшразаалак, уи атәыла хьыпҭшымзаргь, ма ахатә напхгара амамкуа азәыр инапатцака иҕазагь, мамзаргьы даеакала ахақәитра наза амамзаргьы.

Ахәтач 3

Дарбанзаалак ауащы апҭстазаареи, ахақәитреи, хаҭала азә диламкьысуа аҕазаареи рзин имоуп.

Ахәтач 4

Дарбанзаалак ауащы атәра дтаргыламзароуп, ма акгы дақәитымкәа еазә инапатцака дыҕамзароуп; атәреи атәыҭиареи зеиуахк рылазаалагьы рзин ыҕам.

Ахәтач 5

Дарбанзаалак ауащы ирхәацәарара, иргәаҕра, иахәтыр аларкәра, иакәым иақәыршәара залшом.

Ахәтач 6

Дарбанзаалак ауащы, тәылас дахьыҕазаалакгы азин имоуп иара изинхаҭара азхартцаларц.

Ахәтач 7

Азакәан аҕапҭхьа ауаа зегь еиҕароуп, насгьы еилых ҕамтцакәа азин рымоуп азакәан еиҕараны иахьчаларц. Дарбанзалак ауащы изинқәа реилагара, ма игәы иаҭахымкәа зинеилагарак иалархәра азакәан иалнамыршозароуп.

Ахәтач 8

Дарбанзаалак ауафы аконституция ма азакәан ирҕаз ихадароу изинқәа
анааилагаха азин имоуп иашьашәалоу амчхара змоу амилаттә усзбарҕала
изинқәа реиташьақәыргылары.

Ахәҕаҕ 9

Дарбанзаалак ауафы хахәатәыла ирбаандаҕтәра, иаанкылары, мамзаргыы
иқәцара калом.

Ахәҕаҕ 10

Дарбанзаалак ауафы, иара изинқәеи уалс идуи еилкаахарцаз, насгыы иара
идырҕоз ашьауҕатә аара цатҕҕыс иамоу ашьақәыргылараз азин имоуп зеггы рзы
иҕоу аиҕарара ихы иархәаны иус аартны, иашала, ихыгҕшым аусзбара иазбартә
аҕацара.

Ахәҕаҕ 11

Дарбанзаалак, ацәгъара кайцеит хәа ахара здырҕаз ауафы, азин имоуп аара змам
хәа дыгҕхьазазарц, иду аара азакәанмҕа инақәыршәаны, иаарту усзбарала
еилырганы ишьақәыргылахаанза. Аара здырҕо изагҕцахароуп закәанла ихы
ихьчартә еигҕш аҕагылазаашьақәа.

Дарбанзаалак ауафы заа иҕайтахьаз ирахәым уск ма иуалгҕшьа ахьынеимыгзаз
азы аус даҕаны иқәзбара калом, аара зхайдырҕо аус инапы аналакыз амилаттә
закәан ма адунеижәларбжьаратәи азин ас еигҕш иҕоу аус цәгьоураны
иамгҕхьазозтҕы. Насгыы еиҕа еицәоу хьырхура дузақәыршәом, ацәгъара аниуаз
аамҕаз хьырхушьас иҕаз аамчыдрахаз.

Ахәтәч 12

Дарбанзаалак ауаџы ихатәи иҗаацәаратә җуҗтазаареи хаҳәатәыла, азақәан иатцанамкуа агҗырхагахара азәҗы азин имам, иара убасҗы инхарта тыҗи, шәкәыла-быҗышәыла имоу аимадарақәа рымазеи, ихъз-игҗшеи иаҳаҗыри кыыс рықәым. Дызуҗтаалак абас еигҗш ианигҗырхагаха ма ианилакыыс аамтаз азақәан дахьчароуп.

Ахәтәч 13

Дарбанзаалак ауаџы ҳәынҗқаррас дахьыкәзаалакҗы дахцо-дахьаауеи, иахьааитаххалак итыз-тыҗ алхреи дрықәитуп.

Дарбанзаалак ауаџы иарбан тәылазаалакҗы, иара итәылагь убрахь иналатцан далтцны ацареи игҗсадҗылахь ахынҳәреи рзин имоуп.

Ахәтәч 14

Дарбанзаалак ауаџы иара итәылаҗ дыкҗацалан дрымазар, азин имоуп даеа тәым тәылак аҗы ахыҗәахырта агҗшаара.

Ари азин хархәара амоуроуп, аполитикатә цакы змоу ацәҗьоура акәымкәа ус даеа цәҗьоурак иуызар, мамзарҗы Еиду Амилаҗқәа Реиҗкара ахықәкәеи апринципқәеи ирҗагыло уск иадхәалазар.

Ахәтәч 15

Дарбанзаалак ауаџы азин имоуп атәылауаџ ҳәа ахъз аиура.

Дарбанзаалак ауаџы хаҳәатәыла итәылауаџра ма итәылауаџра агҗсахразы имоу

азин иалхэдаара калом.

Ахэҗаҗ 16

Зықэра назоу арҗарацэеи ахэса хэцқэеи цэаҗшшэахэыла, милаҗла ма динхатцарала хэа җкра камцакуа аҗаацэара алалара азин рымоуп. Урт аҗаацэара ианалало аамҗазгы, җаацэаракны ианеицынхогы, мамзаргы еилыцуазар азэи азэи зинла еиҗароуп.

Аҗаацэара алаларазы ашэкэҗагалара калойт аҗаацэара иалало рэыцэагы ирҗахны, еиқэшахатны еибагозар.

Аҗаацэара җсабаратэла ауажэларратэ еилазаара гэцэс иамоуп, убри аҗынтэ аилазаарагы ахэынҗқаррагы аҗаацэара рыхьчозароуп.

Ахэҗаҗ 17

Дарбанзаалак ауаы азин имоуп амазара ихала ма җацэоуки дрылахэны җшэымара азиуа дыҗазарц.

Азэымзар азэгы хахэатэыла имазара имхра калом.

Ахэҗаҗ 18

Дарбанзаалак ауаы ихэыцреи, иламыси, идинхатцареи дрыкэйтны аҗазаара азин имоуп; ари азинахь иатцанакуеит ауаы идинхатцареи идунеихэаҗшышьеи рыҗсахра акэйтра ахылшо, азин имоуп иара убасгы идини идунеихэаҗшышьеи рыматц иулар ихала, ма егырт ауаа дрылахэны, иаартны, мамзаргы хаз цыдала, еиуеиҗшым анцэахатцара иацу ариуалтэ цасқэеи аусхкқэеи рынагзара.

Ахәтәч 19

Дарбанзаалак ауаџы иара идунеихәаґшышыа дақәитуп, насгыи ишитахыу уи аарґшра азин имоуп; ари азин иатцанакуа-досу иара идунеихәаґшышыа ґымкрыда дықәныкәалар илшоит, иара убасгыи дарбанзаалак ахәынтқарратә хәаақәа днырымкыло, ишааитаххалак, еиуеиґшым адыррақәеи аидеақәеи рыґшаареи, риуреи, иара излаиманшәалоу амџақәа рыла ауаа рылартцәареи илшоит хәа ауп.

Ахәтәч 20

Дарбанзаалак ауаџы атынчратә еизарақәеи ахеидкылақәеи ахрылархәра азин имоуп.

Азәымзар азәгыи мчыла цәара хеидкылак иалатцара калом.

Ахәтәч 21

Дарбанзаалак ауаџы ихәынтқарра напхгара аґара ихы алаирхәыр илшоит хаґала, мамзаргыи зхы иақәитү алхрала иалхыу ахаґарнакцәа рыла.

Дарбанзаалак ауаџы егырт зегь реиґш азин имоуп ихәынтқарраџ аматцураґыґ аанкылара.

Ажәлар ргәахәара акәхароуп аихабыра рымчра шыаґас иаиуа⁴ урт ргәахәара зныґшуа аамґа-аамґала, насгыи еилагарада имџаґгоу алхрақәа роуп. Алхрақәа мџаґысуазароуп зегыи еицырзеиґшу, еикароу алхратә зинтә шыаґа инақәыршәаны, маза бжыґтирала мамзаргыи ауаџы ихы дақәитны ибжыи аґира илзыршо даґеа мџақәак азыґшааны.

Ахәтәч 22

Дарбанзаалак ауаажәларратә еилазаара иалахәу ауафы ауаажәларратә маншәалара имазарц азы, иара убас иахәтыр аламыркәреи, ихәтара җиара аиуларци рзы ихы иаирхәарц илшоит аекономикеи ауаажәларреи акульутреи рганахь ала имоу азинқәа, амилаттә җазышәарақәеи адунеижәларбжьаратәи аицхыраарақәеи рыбзоурала иарбан хәынтқарразаалак ашьяқәгылашьеи абейарақәа иамои зеигъшроу инақәыршәаны.

Ахәтәч 23

Дрбанзаалак ауафы имоуп аҗьеи иара ииҗахыу аусхк алхреи рзин, насгьы изагъцазароуп иусураз иахәтоу аҗагылазаашья бзиақәа, усурада даанымхарцаз дзыхьчаша азингьы имазароуп.

Дарбанзаалак ауафы, изинқәа ркны гъкрак хәа җамтцакуа иҗьабаа иашьяшәалоу аҗьагъса аиура азин имоуп.

Дарбанзаалак аус зуа ауафы иара ихәтоу, насгьы изхаша, ихы иҗаацәареи қәнагала изланыкәигаша иҗьабаагъса аиура азин имоуп, зны-зынлагъ гъсыхәа анимам аамҗазы асоциалтә цхыраара иоулароуп.

Дарбанзаалак ауафы азаанаттә еидгылақәа рагъцареи, иара интересқәа рыхьчараз азаанаттә еидгылақәа ралахәхареи азин имоуп.

Ахәтәч 24

Дарбанзаалк агъсшьареи, игъсшьара аамҗа иара ииҗахыу аиҗкаареи рзин имоуп, иусура мшы аркьяҗреи ауалафахәы зхыршәаауа изаамҗанытәиу агъсшьара мшқәа

риуреи азин абрахь иналатцаны.

Ахәтач 25

Дарбанзаалак ауафы, ифатә-ижәтә, ишәтатәы, ифәны-игәара, амедицинатә хылапшреи асоциалтә маншәалареи ухәа зда псыхәа имам зегы рганахь ала убри еипш апстазаара азин имазароуп иара ихгы итаацәарагы ргәабзиареи рыбзареи ыргмыжькуа иныкәигаларц азы, иара убасгы усурада данаанха, ма данычмазәха, ма ааха бәбәа аниоу, данеибаха ма данажә аамтазы, мамзаргы иара ихарамкуа ихы изныкәымго даныкала имазароуп ахныкәгараз ацхыраара азин.

Анацәеи ахәычкәеи ичыдоу ахылапшреи ацхыраареи рзин рымоуп. Дарбан хәычызаалакгы, атаацәарафы диизаргы, днашпазаргы социалла дыхьчазароуп.

Ахәтач 26

Дарбанзаалак ауафы атцара азин имоуп. Атцара аиура, алагамтатәи абжьаратәи ырыдамхаргы, хәыда-сада иказароуп. Алагамтатә цара зда псыхәа ыкам акакәзароуп. Атехникатә, ма апрофессионалтә цара изтаххалак зегы ироуртә атагылазаашьа ыказароуп. Иреихау атцарагы, досу илшара зеипшроу ала, икәманшәалахо зеипшроу еипш изтаххалак зегы аиура азин рымазароуп.

Атцара ауафы ихатара иназаны афиара иацхраауазароуп, иара убасгы ауафы изинкәеи ихадароу ихакәитракәеи рышка икоу ахатырқәтцара шьтнахуазароуп. Атцара адунеи ажәларқәа зегь рыбжьареи, цәапшшәахәылеи, хылтшьтралеи динхатцаралеи еихшоу ауаа ргәпқәа рыбжьареи аилибакаареи, анеибачхареи,

аиѡызареи ирыцхраауазароуп, насггы Еидцоу Амилатқәа Реиѣкаара атынчра
арѣѣаразы имѡагънаго аусура иацхраауазароуп.

Атаацәа рхәыцқәа рықәра мацнатц азин рымоуп рхәыцқәа рзы еиѣуп хәа цара
хкыс ирыгъхъазо алхра.

Ахәтач 27

Дарбанзаалак ауаѡы азин имоуп акультуратә гъстазаара иара ишитыху
алахәхара, аказара гәахәара инаѡо акатцара, ацарадырратә прогресс аеалархәра,
насггы уи уаѡы инаѡо абеиарақәа рхархәара.

Дарбанзаалак анаукатә, алитературатә, ма асахьаркыратә усумтақәа агъызтаз
иусумтақәа рганахь ала имоу ауаѡышәаратәи аматериалтәи интересқәа
рыхьчара азин имоуп .

Ахәтач 28

Дарбанзаалак ауаѡы абри Адекларацияѣ зызбахә хәоу азинқәеи ахақәитрақәеи
инагзаны агъстазаараѣы алартцәара алзыршаша ауаажәларратәи
адунеижәларбжьаратәи еиѣкаашьақәа рзин имоуп.

Ахәтач 29

Дарбанзаалак ауаѡы аилазаара аѣагъхъа идуп еиуеигъшым ауалқәа. Убри
аилазаара аѡнытқоуп иара ихатараггы инагзаны гъымкрыда иахьѣиауа.

Абарт азинқәеи ахақәитрақәеи рынагзараан ауаѡы дгъызкуа хәа акггы
ыкамзароуп, егырт ауаа рзинқәеи рхақәитрақәеи иахәѡоу ахатырқәтцара роурц
азы, насггы ауаѡышәара дтцак аҳасабала хра зланы иқәнаргыло азтаатәқәа

рынагаразы, адемократиатэ еилазаараѣ ауаажәларратэ еиѣкаара
ашьақәыргылареи азеип҃ш мышхәабзазареи рзы азақәан ишьақәнаргыло
п҃крақәак рыда.

Абарт азинқәеи ахақәитрақәеи рынагзара Еидтцоу Амилатқәа Реиѣкаара
ахықәкқәеи а принципқәеи ирѣамгылозароуп.

Ахәтач 30

Абри Адекларацияѣ иану иарбан хәтачзаалакгы хаз игоу хәынтқаррак, ма
гәп҃ык ауаа, мамзаргы хатала азәы абрака зызбахә хәоу азинқәеи
ахақәитрақәеи рап҃ыхраз аусқәа рымѡап҃гара азин инатоушәа аилкаара иашам.